

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 8 K, pol leta 4 K in za četrt leta 2 K. — Naročnina za Nemčijo 8 K, za druge izvenavstrijske dežele 8 K. Kdor hodi sam po njega, plača na leto samo 7 K. — Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopošilja do odpovedi. — Udje „Katoliškega tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 16 vin. — Uredništvo: Koroška cesta št. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta št. 5, sprejema naročnine, inserate in reklamacije.

Za inserate se plačuje od enostopne petitvrste za enkrat 48 vin., ali kar je isto, 1 kvadratni centimeter prostora stane 36 vin. Za večkratne oglase primeren popust. V oddelku „Mala naznanila“ stane beseda 10 vin. — Inserati se sprejemajo do torka opoldne. — Nezaprete reklamacije so poštne proste.

Seidlerjev padec.

Mrtvaški zvon je zazvonil Seidlerju in njegovemu ministrom. Kot zvonivci so nastopili Poljaki, ki so v klubovi seji na Dunaju v soboto, dne 22. junija, v ostrem sklepu Seidlerju odpovedali zaupanje ter zahtevali vlado, ki uživa neogibno potrebno zaupanje ljudstva. V nedeljo, 23. junija, se je zbral ministrski svet, ki je sklenil odstop celoga ministrstva.

Od 23. junija 1917 do 23. junija 1918: to je doba Seidlerjevega vladanja. Vladal je torej ravno eno leto. Če se njegovo ministromanje sploh sme imenovati vladanje. K vladanju namreč spada dvojno: jasna načela in krepka volja. Seidlerju pa je manjkalo oboje.

Glavna in temeljna napaka Seidlerjeva je bila, da nikdar ni imel avstrijskega političnega programa. Kmalu po nastopu svojega vladanja je sicer v smislu prestolnega govora izjavil, da bo oskrbel narodno avtonomijo (samoupravo) za vse avstrijske narode ter tako udeležil v upravi načelo enakopravnosti in enakovrednosti vseh narodov. Pa je bila samo prazna in puhla obljuba. Seidler se ni ganil niti zmešal, da bi izpolnil svojo besedo. Manjkalo mu je volje zato. Iz avstrijskega toka je popolnoma zaplaval v nemški tok. Pravzaprav ni sam zaplaval, ker je zato bil preslab, marveč potegniti se je dal od nemških poslancev.

Značilno je, da si je Seidler med nemškimi poslanci izbral za svoje zaupnike in prijateljske svetovalec ne med tistimi, ki se vsaj kažejo nekoliko bolj umerjene, med krščanskimi socialisti in drugimi izkušenimi politiki na nemški strani, marveč med vsenemškimi kričarji, ki so na svojih Volkstagenih divjali zoper vlado in državo ter kričavo razglašali: Ali nemška Avstrija ali pa nobena.

Tako je začel pritiskati Čehi in Jugoslovane.

Pritiskanje samozvestnih, omikanih narodov pa ne more trajati dolgo. Krivica ne more roditi dobrih sadov. Odkar se je Seidler udal vsenemškim

ovojim prijateljem ter je zaprl duri dunajskega parlamenta, ga je zasledovala nesreča. Karkoli je vzel v roke, vse se mu je ponesrečilo. Pogajanja s Poljaki in Ukrajinci niso imela povoljnega uspeha, ki ga je nameraval Seidler, da bi namreč za dalje časa utrdila in zavarovala njegovo nemško vladanje. Njegova prehranjevalna politika, ki je prišla tako daleč, da se je morala tudi na Dunaju mera kruha in moka zmanjšati na pol, je dovedla do nevolje in velikega razburjenja med delavci. Tako je usoda Seidlerja bila za petami. Zapreti je hotel za dalje časa avstrijski parlament in se udomačiti v samovlastni ulogi grofa Stürgkha, pa so mu slovanske stranke — pred nosom zaprle uhod v parlament. Prepovedan uhođ sedaj ne velja več za ljudske zastopnike, marveč za Seidlerja in njegovo ministristvo.

Kaj bo sedaj? V hipu, ko to pišemo, ne moremo nič določnega povedati. Cesar Karel je na Seidlerjevo ostavko odgovoril s pismom, v katerem povdarja važnost parlamentarne rešitve javnih zadev ter si pridržuje končno odločitev o Seidlerjevi prošnji za odpust. Prihodnji dnevi, v katerih se bo cesar posvetoval z voditelji raznih strank, bodo prinesli pojasnjenje. V vsakem slučaju pa je eno leto Seidlerjevega ministromanja jasni in glasni dokaz, da se proti Slovanom v Avstriji vladati ne more. Jugoslovani, proti katerim je Seidler vstrajal pri svojih narodnih zahtevah napram vsaki vladi, naj se imenuje tako ali tako. Seidler je šel, sli bodo tudi drugi naši protivniki, narod pa in njegova sveta stvar ostane.

Vojna in — mir?

Naša ofenziva na italijanski fronti žal ni prinesla tistega uspeha, kot ga je pričakoval naš generalni štab in naša javnost. Borojevič je prve dni sicer ob Pijavi prišel za nekaj kilometrov naprej, ravnotako tudi v ozemlju gore Montello (južno od Feltre). A na asijski planoti in na južnotirolskem delu bojišča (Hötzendorfova skupina) smo naleteli na velik sovražni odpor. Dne 20. junija se je začela italijanska ofenziva z veliko silo. Poleg tega pa nam neljubo na-

gaja še narasla Pijava. Vojaške čete onstran Pijave ne morejo dobiti radi skrajno slabega vremena zadostno živil in vojnega gradiva preko reke. Vsled tega tudi ne moremo dalje naprej proti Benetkam in po benečanski ravani. Sicer pa smo lahko potolaženi: Naši vojskovodje, nad katerimi ima baje sedaj Hindenburg glavno poveljstvo, upajo na ugoden potek bitke na Italijanskem. — Na Francoskem je položaj neizpremenjen. Do odločilne bitke se ni prišlo in tudi še menda ne bo tako kmalu.

O miru se sedaj malo govori. Saj tudi nemški tarji, ki so nedavno romali na Dunaj, iz svoje obojenke ljubezni do matere Germanije niso marali ziniti ne besede o miru. Na Angleškem govorijo skoraj vsak dan vodilni državniški odločno proti Nemčiji. Jedro teh govorov je: Mir je mogoč samo tedaj, če bi Nemčija za vselej opustila svoje častihlepne naklepe o gospodstvu nad celim svetom. Vsem narodom se mora dati enakopravnost in pravico samoodločbe, t. j. da bi sami odločali, kateri državi naj pripadajo in kako si naj uredijo svoje gospodstvo. Angleški minister Balfour je te dni izjavil, da si vsi želimo častnega mira. Ker pa Nemčija noče sporazumnega mira, se bo moral časten mir doseči samo z vojskanjem do konca. Po Balfourjevem mnenju je nemški narod povzročil toliko gorja na svetu, kolikor noten drug narod.

Prostovoljna oddaja žita.

Mariborsko okrajno glavarstvo je izdelalo naert prostovoljne oddaje žita. Odpadla bi naj rekvizicija. Splošno je ta načrt bil sprejet med kmetiskim prebivalstvom sicer z veseljem, a vendar z bojaznijo. da bo menda vendar po prostovoljni oddaji prišlo pozneje do rekvizicije. Pretekli petek se je okrajni gospodarski svet mariborskega okrajnega glavarstva soglasno izjavil za prostovoljno oddajo žita letine 1918, a zahteval je od vodje okrajnega glavarstva tudi jamstva, da se v slučaju prostovoljne oddaje — in če spravi okraj določeno količino zrnja skupaj — res ne bo rekviriralo. Vodja g. dr. Kramer je izja-

ISTE

Kako sva z Žefom iz Benečije vino nosila.

Piše: Črnhovski.

V Mezopotamiji (ozemlje med rekama Idrija in Bača) na Tolminskem je pošlo vino. V veliki zadregi je bil gospod župnik, ker ni bilo dobiti vina. Pač je Mezopotamija bogata na žganju, tudi sadjevea ima mnogo, a vina, posebno še naravnega vina, kakoršnega se rabi za sv. maše, ne dobiš. Ako ga naročiš iz drugih krajev, pretečejo meseci, predno ga prejmeš. Nevarnost je bila, da ostanemo brez sv. maš. Na Razglašenje Gospodovo popoldne po blagoslovu smo premišljevali, kako bi dobili vino za sv. maše. Kar se spomnim Benečije ter svojih tamkajšnjih znancev, pri katerih dobim dobro, naravno vino. Takoj sem sklenil kar drugi dan odriniti na Beneško. Ko sem razodel sosedom ta svoj sklep, so se vsi razveselili. Sosed oče Miha mi je prinesel veliko pleteno steklenico, ali, kakor pravimo, flaškon. Fant Žef se je ponudil, da pojde z menoj, celo koš, primeren steklenič, je prinesel.

Drugó jutro že na vse zgođaj ob štirih sva odrinila iz Mezopotamije. Ko se je zdanilo, sva bila že v razbitem Ciginju. Da bote razumeli Žefovo obnašanje, moram povedati, da je Žef blaga duša, sama dobričina, le včasih ima svoje muhe, zato so ga tudi odpustili od vojakov. Solze so se mu utrle po licu, ko je gledal zapuščen in razdejan Ciginj (226 m). Iz Ciginja sva krenila na desno po stezi po Dolu proti Ježi. Nad Volčami se nam je odprl krasen razgled na volčansko in tolminsko ravan ter na bistro Sočo, ki se vije kakor srebrni pas med sv. Danijelom in sv.

Urhom, kjer počivajo trupla Volčanov in Tolminec. Žef je vsled te lepote tako glasno zaukal, da se je razlegalo čez volčansko in tolminsko ravan tja do Mažarevca nad Dantejevo jamo, do proslule na Kobunko nahajajoče se, od cerkvene oblasti proklete čerkvice*, v kateri sedaj tamkajšnje dobro in pokorno ljudstvo brani trodi** za svoje ovce in koze.

Tam za Kobiljino glavo je solnce ravnokar izšlo. Nepopisljivo krasno je izgledal Mali Pariz, t. j. trg Tolmin, krona naših gor, ki ga pa je zemljelačni Lah zelo, zelo okrempljal. Pogled na raznobarno, v jutranjem solncu lesketajočo se Sočo je Žefa tako navdušil, da je zapel znano pesem:

Tja gori ob Soči se bođem podal,
najlepšo Sočanko si bođem izbral.

Ko sva se naužila te jutranje planinske lepote, sva šla po Dolu navzgor. Steza se je spremenila v kolovoz. Pri vsakem koraku sva zapazila kaj novega. Streliški jarki, na desno in levo barake, vodovodi in vodnjaki s krasnimi podobami in letnicami, velikanske zaloge vojnega materiala. Žef se ni mogel načuditi, večkrat je obstal kakor okamenel, tako da sem ga moral opetovano s palico drezati pod rebra, da ga spravim naprej. Ko sva dospela na Ježo (929 m), je skočil v streiški jarek, sedel ter začel tesati jabolka, ki jih je imel s seboj.

* Leta 1892 se je baje — tako se je bilo razneslo — prikazala neki deklici blizu Mažarevca Mati božja. Ljudstvo je vrelo od vseh strani na Kobunk. Kmalu se je bilo nabralo precej denarja, tako da je kar čez noč zrastle čerkvica. Cerkevna oblast pa je pođ strogimi cerkvenimi kaznimi prepovedala to „božje pol“.

** Snogi listnatih vej, ki so po zimi prav dobra krma za ovce in koze.

Pustimo sedaj Žefa. Omeniti moram, da sem obiskal svetovnoznano Ježo tri tedne po 12. ofenzivi. Iz Ciginja (296 m) sem šel po stezi pod skalo do Jesenjaka (655 m), ki se nahaja v razvalinah. Od tam pe-lje široka gladka cesta doVogrnikov. Tu sem srečal osebo, ki je prišla iz Srednjega. Povedala mi je, da je Srednje uničeno. Cerkev sicer še stoji, a je vsa preluknjana, farovž popolnoma razdejan, o nekaterih hišah ni sledu več, tako n. pr. je veliko poslopje Širokarjevo dobesedno izginilo. Vsled 4—6 m široke, od Lahov med vojsko napravljene ceste, ki se vije po Kolovratu čez Ježo mimo Vogrinka skozi Pušno, Srednje, Kambreško in dalje, je mnogo polja, travnikov in njiv popolnoma uničenih. Vogrinki so tudi več ali manj razdejani. Cesta, po kateri sem šel mimo Vogrinkov na Ježo, je bila tako gladka, kakor n. pr. v Gorici od Katerinja do pokopališča. Na tej cesti je bilo veliko tovornih avtomobilov, naloženih z raznim blagom, vrhutega pa mnogo 12 m dolgih novih italijanskih topov, katerih žrela so bila obrnjena proti Mezopotamiji. Na desni strani ceste zelo dolge, kakor kleti obokane kaverne. Izmed hiš v smeri proti Ježi je ostala samo Potokarjeva nedotaknjena in to radi srečne lege pod hribom, vse druge hiše so uničene, pri Kuščerjih je ostalo samo korito, Lukač je v razvalinah. Na levi strani pod Vogrinki je vojaško pokopališče z nagrobnimi lepimi spomeniki, grobovi okrašeni s cveticami, ki so takrat v novembru bujno cvetele. Po položni gladki cesti sem v poldrugi uri dospel na Ježo (929 m), odkoder sem užival krasen razgled na Banjško planoto, Mezopotamijo, Porezen, Črnoptst, Bogatin, Mrzli vrh in Krn itd. Tupatam so še ležali mrličii in erknjeni konji, duh neprijeten. — Malo pod Ježo na poti v Volče sem videl na nosilnicah mrtvega vojaka. Dasiravno je bil že čez tri tedne, vendar je izgledal, kakor da bi bil umrl šele — pred par urami. Glavo je imel povito v belo obvezo, poteze na obrazu mirne kakor da bi sladko spal.